

СУДОВО-ФАРМАЦЕВТИЧНЕ УСУНЕННЯ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ НАРКОЗЛОЧИННІСТЮ ТА АДИКТИВНИМИ РОЗЛАДАМИ ЗДОРОВ'Я СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Шаповалов В. В. (мол.), Курижева О. О., Мовсісян А. Г.

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації (м. Харків)

Резюме. В статті наведено результати судово-фармацевтичного дослідження щодо встановлення причинно-наслідкового зв'язку між наркозлочинністю та адиктивними розладами серед неповнолітніх. Представлено одну із складових системи заходів попередження наркозлочинності серед неповнолітніх осіб – судово-фармацевтичне усунення.

Ключові слова: судова фармація, неповнолітні, адиктивна залежність, наркозлочинність.

ВСТУП. Стрімкий розвиток адиктивної залежності від психоактивних речовин (ПАР) різних класифікаційно-правових груп серед неповнолітніх є однією із найгостріших проблем сьогодення в Україні. Тенденція зростання рівня наркотизації, а відповідно і наркозалежності серед неповнолітніх в нашій державі зберігається із року в рік, що свідчить про зростання злочинності серед цієї вікової категорії населення [2]. Згідно статистичних даних МВС кожне 8-9 правопорушення в Україні вчиняється неповнолітніми. Близько 11% серед осіб, які беруть участь у скоєнні правопорушень – неповнолітні. Характерною ознакою злочинності серед неповнолітніх є те, що вона набуває більш організованого, групового характеру. Найбільш поширеними правопорушеннями серед неповнолітніх є такі, як крадіжки, тілесні ушкодження, проте й відмічається зростання вчинення неповнолітніми правопорушень, які пов'язані із нелегальним обігом

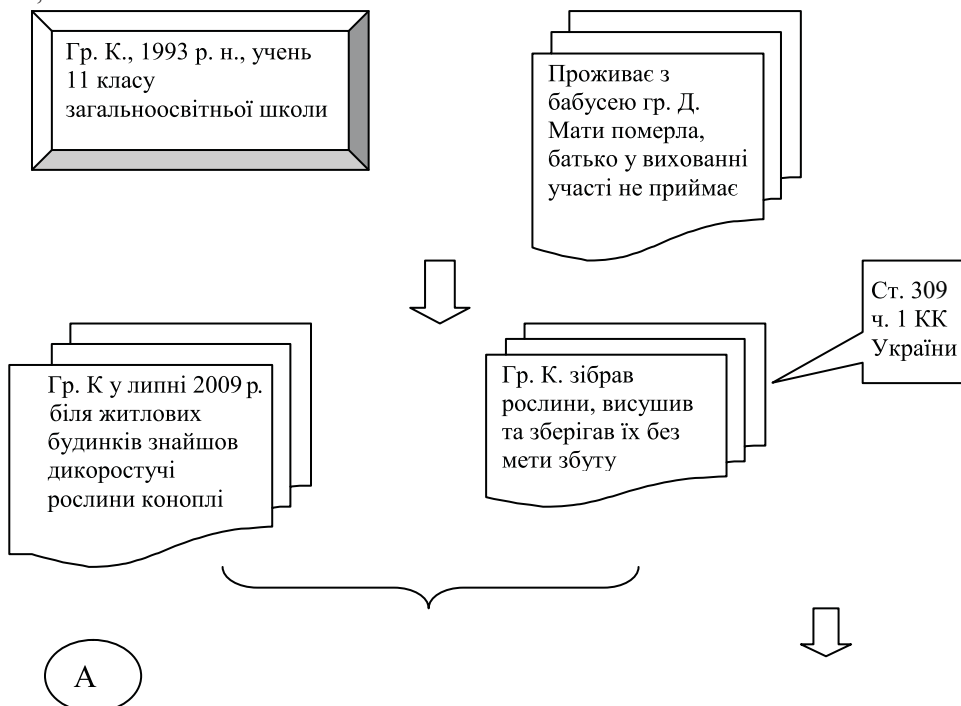
ПАР (зберігання без мети збуту і збут ПАР) [3].

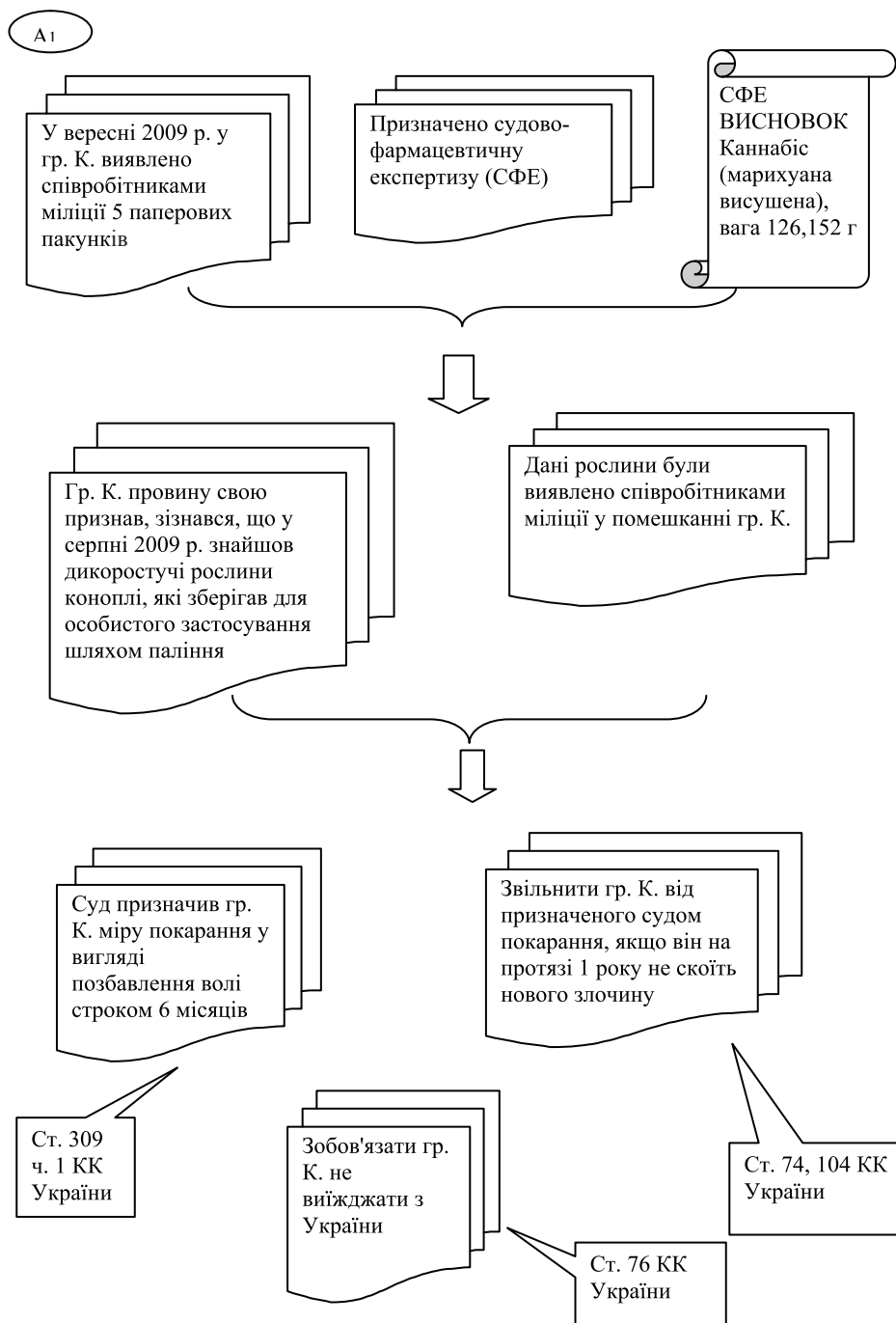
Мета роботи. Проведення судово-фармацевтичного дослідження щодо встановлення причинно-наслідкового зв'язку між вчиненням наркозлочинів та формуванням адиктивної залежності серед неповнолітніх.

Матеріали та методи дослідження. В якості матеріалів дослідження використано нормативно-правові документи, що регламентують особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх (Кримінальний кодекс України), матеріали судово-фармацевтичної практики. В ході проведення дослідження використано загальноприйняті методи: документальний, судово-фармацевтичний та графічний методи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ.

Наркозалежні неповнолітні не тільки самі зловживають ПАР, а й займаються їх нелегальним збутом, що приводить до скоєння злочинів за відповідними статтями Кримінального Кодексу України і тісно пов'язано з такими злочинами, як крадіжки, проституція, контрабанда, зґвалтування, вбивства, зберігання та збут ПАР різних класифікаційно-правових груп, тощо [4, 6]. В підтвердження вищезазначеного звернімося до прикладу із судово-фармацевтичної практики, що представлена у вигляді схеми (мал. 1.)

Мал. 1 Схематичне зображення подій із судово-фармацевтичного прикладу

Як видно із наведеного прикладу неповнолітній гр. К не тільки зібрав, висушив та зберігав у домашніх умовах психотропну речовину канабіс, а й використовував дану речовину для особистого вживання шляхом паління з метою отримання ейфорізуючого ефекту. Даний факт вказує на те, що у неповнолітнього гр. К є передумови формування адиктивної залежності від ПАР. Проте, слід відмітити, що відносно неповнолітніх осіб, які учиняють правопорушення різного ступеня тяжкості чинним законодавством встановлені особливі умови призначення покарання неповнолітнім особам. Кримінальний кодекс України виділяє три основні вікові категорії неповнолітніх, які підпадають під його дію: неповнолітні віком 11-14 років; 14-

16 років; старше 16 років. Так, до кримінальної відповідальності можуть притягатися лише особи, яким на момент учинення злочину виповнилося 16 років. Але існує ряд правопорушень, за учинення яких настає кримінальна відповідальність осіб з 14 та з 11 років, так званий занижений вік кримінальної відповідальності, що регламентовано ст. 22. Крім того, ст. 103 ККУ встановлюються особливості призначення покарання неповнолітнім [4]. Таким чином, неповнолітній вік особи, що вчинила злочин є пом'якшувальною обставиною при призначенні їй покарання за вчинене правопорушення. При призначенні міри покарання неповнолітньому враховуються перелік факторів, що можуть зумовити вчинення правопорушення взагалі, та

правопорушення в сфері нелегального обігу ПАР різних класифікаційно-правових груп зокрема (мал.2).

Таким чином, однією із причин вчинення неповнолітніх правопорушень різного ступеня тяжкості, в т.ч. у сфері порушення нелегального обігу ПАР різних класифікаційно-правових груп, є сформована адиктивна залежність від ПАР, а

також слабкий контроль за ними з боку батьків, соціальна незахищеність неповнолітніх, відсутність профілактики та контролю з боку керівництва навчальних закладів, органів міліції та державних установ, на яких покладено відповідальність за створення нормальних умов існування неповнолітніх [6].

Мал. 2. Особливості призначення міри покарання неповнолітнім особам, що вчинили правопорушення згідно чинного законодавства

Тому, боротьба із злочинністю неповнолітніх має здійснюватися на всіх рівнях та включати в себе широкий діапазон загально виховних, попереджувальних та каральних заходів [7]. З цією метою стає необхідним розробка системи заходів судово-фармацевтичного попередження правопорушень серед неповнолітніх. Під даною системою слід розуміти сукупність заходів у протидії наркоманії і правопорушень, змістом яких є заходи державних органів, фармацевтичних громад, провізорів, лікарів, пацієнтів для усунення причин і умов, що породжують нелегальний обіг ПАР (фальсифікація, збут, перевезення, ввезення, тощо), наркозлочинність серед неповнолітніх, тощо. Одним із заходів судово-фармацевтичного попередження наркозлочинності серед неповнолітніх є судово-фармацевтичний захист. Судово-фармацевтичний захист розглядається як діяльність, що спрямована на усунення причин і умов, які спричиняють злочинність серед неповнолітніх осіб.

ВИСНОВКИ:

Встановлено причинно-наслідковий зв'язок між вчинення наркозлочинів та формуванням адиктивної залежності серед неповнолітніх. Приведено приклад із судово-фармацевтичної практики щодо вчинення неповнолітніми правопорушень у сфері нелегального обігу ПАР різних класифікаційно-правових груп. Вивчено особливості призначення міри покарання за вчинення правопорушень неповнолітнім згідно чинного законодавства. Представлено одну із складових системи заходів попередження наркозлочинності серед неповнолітніх осіб – судово-фармацевтичне усунення. Дана складова визначається як діяльність, що спрямована на ліквідацію, усунення або зменшення негативних явищ, наслідків учинених правопорушень неповнолітніми, а також

визначає відповідальність і покарання за вчинення правопорушень.

Література

1. **Артем'єва Д.В.** До проблеми протидії наркотизації неповнолітніх /Д.В. Артем'єва// Український вісник психоневрології. – 2008. – Т. 16. – Вип. 3 (додаток). – С. 159.
2. **Барна Є.Й.** Оперативна закупка як підстава до порушення кримінальної справи /Є.Й. Барна// Сучасні напрямки профілактики та актуальні проблеми розслідування злочинів, що вчиняються неповнолітніми : мат. наук.-практ. семінару 30 травня 2009 р. : тези доп. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 99-102.
3. **Гіндуліна Ю.О.** Особливості вивчення особистості неповнолітнього обвинуваченого на стадії досудового розслідування /Ю.О. Гіндуліна// Сучасні напрямки профілактики та актуальні проблеми розслідування злочинів, що вчиняються неповнолітніми : мат. наук.-практ. семінару 30 травня 2009 р. : тези доп. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 118-120.
4. Кримінальний Кодекс України //Фармацевтичне право і доказова фармація в системі правовідносин держава – закон – виробник – оптовик – менеджер – лікар – пацієнт – провізор – ліки – контролюючі та правоохоронні органи: мат. IV наук.-практ. конф. 16 листопада 2007 р. / За ред. В.О. Шаповалової, В.П. Черних, В.В. Шаповалова, В.М. Ковалонко, В.В. Шаповалова (мол.) // Ліки України. – 2007. – № 112. – С. 214 – 275.
5. **Шаповалов В.В.** Аспекти національної безпеки України: судово-фармацевтична, судово-медична, судово-наркологічна, судово-психіатрична і кримінально-правова протидія злочинності неповнолітніх / В. В. Шаповалов // Сучасні напрямки

профілактики та актуальні проблеми розслідування злочинів, що вчиняються неповнолітніми : мат. наук.-практ. семінару 30 травня 2009 р. : тези доп. – X. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 14-20.

6. Шаповалов В.В. Судово-фармацевтичне дослідження наркозлочинності серед неповнолітніх під час проведення досудового слідства /В.В. Шаповалов, В.О. Шаповалова, О.О. Курижева// Юри-

дичний журнал. – 2010. – № 5. – С. 51 – 53.

7. Шорохова Г.М. Деякі аспекти профілактики злочинності серед неповнолітніх /Г.М. Шорохова// Сучасні напрямки профілактики та актуальні проблеми розслідування злочинів, що вчиняються неповнолітніми : мат. наук.-практ. семінару 30 травня 2009 р.: тези доп. – X. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 103-107.

СУДЕБНО-ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЕ УСТРАНЕНИЕ ПРИЧИННО-СЛЕДСТВЕННОЙ СВЯЗИ МЕЖДУ НАРКОПРЕСТУПНОСТЬЮ И АДДИКТИВНЫМИ РАССТРОЙСТВАМИ ЗДОРОВЬЯ СРЕДИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Шаповалов В. В., Курыжева О. А., Мовсисян А. Г.

Резюме. В статье приведены результаты судебно-фармацевтического исследования по установлению причинно-следственной связи между наркопреступностью и аддиктивными расстройствами среди несовершеннолетних. Представлена одна из составляющих системы мер

предупреждения наркопреступности среди несовершеннолетних - судебно-фармацевтическое устранение.

Ключевые слова: судебная фармация, несовершеннолетние, аддиктивная зависимость, наркопреступность.

FORENSIC PHARMACEUTICAL RESOLVE THE CAUSE-EFFECT RELATIONSHIP BETWEEN DRUG CRIME AND ADDICTIVE DISORDERS AMONG JUVENILES HEALTH

Shapovalov V.V., Kuryzheva O.A., Movsisyan A.G.

Summary: The results of forensic and pharmaceutical research to establish a causal link between drug trafficking and addictive disorders among juveniles. Represented one of the components of drug-

related crime prevention measures among minors - from legal pharmaceutical removal.

Keywords: forensic pharmacy, minor, addictive disorders, drug trafficking.